

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2021 11 05*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA KAMINSKIENĖ PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 48314/18)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2021 m. sausio 12 d.

Šis sprendimas yra galutinis. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Kaminskienė prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant komitetui, sudarytam iš:

pirmininko Aleš Pejchal
teisėjų Egidijaus Kūrio,
Carlo Ranzoni

ir *skyriaus kanclerio* Hasan Bakırcı,
atsižvelgdamas į:

peticiją prieš Lietuvos Respubliką (Nr. 48314/18), kurią 2018 m. spalio 8 d. pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį Teismui pateikė Lietuvos Respublikos pilietė Marija Kaminskienė (toliau – pareiškėja);

sprendimą pranešti Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) apie skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo ir likusią peticijos dalį paskelbti nepriimtina;

šalių pastabas,

po svarstymo uždarame posėdyje 2020 m. gruodžio 1 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

IVADAS

1. Byloje nagrinėjamas tariamas teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo trūkumas civiliniame procese. Pareiškėja teigia, kad dvi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijos buvo šališkos, atsižvelgiant į kai kurių teisėjų asmeninius ryšius su asmenimis, kurie buvo tiesiogiai suinteresuoti proceso baigtimi.

FAKTAI

2. Pareiškėja gimė 1947 m. ir gyvena Jonavoje. Jai atstovavo Vilniuje praktikuojanti advokatė L. Meškauskienė.

3. Vyriausybei atstovavo jos atstovė K. Bubnytė-Širmenė.

I. PROCESAS TARP PAREIŠKĖJOS IR BENDROVĖS A. G.

4. Pareiškėja buvo įsigijusi bendrovės A. G. akcijų. 2014 m. rugsėjį ji bendrovei pranešė, kad jos akcijų skaičius buvo apskaičiuotas neteisingai ir kad jai atgaline tvarka turėtų būti išmokėti papildomi dividendai. Bendrovė užginčijo pareiškėjos teiginį.

5. 2014 m. rugsėjį pareiškėja ir bendrovė A. G., atstovaujama laikinai einančio generalinio direktoriaus pareigas R. Ž., pasirašė susitarimą dėl ginčo perdavimo arbitražo teismui.

6. R. Ž. ir keli jo šeimos nariai buvo bendrovės A. G. akcininkai. Nuo 2014 m. gegužės iki rugsėjo R. Ž. laikinai ėjo bendrovės generalinio direktoriaus pareigas.

A. Procesas arbitražo teisme

7. 2016 m. kovą pareiškėja arbitražo teisme pateikė ieškinį bendrovei A. G. dėl maždaug dvylikos milijonų eurų (EUR) neišmokėtų dividendų ir palūkanų.

8. Bendrovė pateikė priešieškinį, kuriame, *inter alia*, prašė pripažinti negaliojančiu jos ir pareiškėjos sudarytą arbitražinį susitarimą. Bendrovė teigė, kad laikinai einantis generalinio direktoriaus pareigas R. Ž. pasirašydamas arbitražinį susitarimą peržengė savo kompetencijos ribas, elgėsi nesąžiningai ir kenkė bendrovės interesams.

9. Arbitražo procese ir paskesniame teismo procese bendrovei A. G. atstovavo advokatas G. B.

10. 2017 m. kovą arbitražo teismas, sudarytas iš vieno arbitro, atmetė tiek pareiškėjos ieškinį, tiek bendrovės priešieškinį.

B. Procesas Lietuvos apeliaciniame teisme

11. Pareiškėja pateikė apeliacinį skundą Lietuvos apeliaciniam teismui dėl arbitražo sprendimo. Ji, *inter alia*, teigė, kad arbitras nebuvo nepriklausomas ir nešališkas, nes nagrinėdamas bylą jis privačiai susitiko su bendrovės A. G. advokatu G. B. (žr. šio sprendimo 9 punktą). Ji paprašė teismo panaikinti visą arbitražo sprendimą.

12. 2018 m. vasarį Lietuvos apeliacinis teismas atmetė pareiškėjos skundą ir paliko galioti arbitražo sprendimą.

C. Procesas Lietuvos Aukščiausiajame Teisme

13. 2018 m. balandį pareiškėja pateikė kasacinį skundą. Ji prašė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir arbitražo sprendimą ir priimti byloje naują sprendimą. 2018 m. balandžio 17 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegija, susidedanti iš trijų teisėjų, atsisakė priimti kasacinį skundą, konstatuodama, kad jame nekeliamas svarbių teisinių klausimų. Pranešėjas ir atrankos kolegijos pirmininkas buvo teisėjas E. L.

14. 2018 m. gegužę pareiškėja pateikė antrą kasacinį skundą. 2018 m. gegužės 25 d. kita trijų teisėjų atrankos kolegija atsisakė priimti jį, konstatuodama, kad jame nekeliamas svarbių teisinių klausimų. Pranešėjas buvo teisėjas D. Š.

15. 2018 m. rugpjūtį pareiškėja pateikė trečią kasacinį skundą ir paprašė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atnaujinti trijų mėnesių terminą jam paduoti.

Visų pirma ji paprašė teismo atsižvelgti į tai, kad jos pirmąjį kasacinį skundą atsisakė priimti šališka atrankos kolegija. Pareiškėja teigė, kad tik gavusi šią nutartį sužinojo, jog atrankos kolegijos sudėtyje buvo teisėjas E. L., kuris anksčiau buvo nusišalinęs nuo kitos bylos, susijusios su R. Ž. veiksmais (žr. šio sprendimo 22 punktą). Pareiškėja nurodė, kad R. Ž., jo sutuoktinė ir sūnus yra bendrovės A. G. akcininkai ir kad jie kartu su R. Ž. uošve ir svaine turi kontrolinį bendrovės akcijų paketą. Be to, bendrovės A. G. pateiktame priešieškinyje ginčijamas arbitražinio susitarimo, kurį pasirašė R. Ž., kaip laikinai einantis generalinio direktoriaus pareigas, teisėtumas (žr. šio sprendimo 8 punktą). Atitinkamai pareiškėja teigė, kad teisėjas E. L. buvo šališkas ir neturėjo nagrinėti bylos.

16. 2018 m. rugpjūčio 27 d. kita trijų teisėjų atrankos kolegija atsisakė priimti trečiąjį pareiškėjos kasacinį skundą. Ji nepripažino nurodytų aplinkybių svarbiomis trijų mėnesių termino praleidimo priežastimis. Ji taip pat pažymėjo, kad antrąjį jos kasacinį skundą atsisakė priimti kita atrankos kolegija, ne pirmoji (žr. šio sprendimo 14 punktą), ir nekyla jokių abejonų dėl tos kolegijos nešališkumo. Galiausiai kolegija nurodė, kad trečiasis pareiškėjos kasacinis skundas yra pagrįstas iš esmės tais pačiais argumentais kaip ir du prieš tai buvę ir jame nekeliama jokie svarbūs teisiniai klausimai.

D. Pareiškėjos prašymas atnaujinti procesą

17. 2019 m. balandį pareiškėja pateikė prašymą Lietuvos apeliaciniam teismui atnaujinti procesą. 2019 m. birželį teismas šį prašymą atmetė.

18. Pareiškėja pateikė kasacinį skundą. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijos sudėtyje buvo teisėjas D. Š. (žr. šio sprendimo 14 punktą). Jis nusišalino nuo bylos nagrinėjimo kolegijoje pareiškęs, kad anksčiau jau nagrinėjo toje pačioje byloje pareiškėjos pateiktą kasacinį skundą. Savo pareiškime dėl nusišalinimo D. Š. nurodė, kad nei jis, nei jo šeima ar artimieji tiesiogiai ar netiesiogiai nesuinteresuoti bylos baigtimi ir nesusiję su kuriuo nors iš proceso dalyvių, tačiau jis nusišalino norėdamas išsklaidyti galimas abejones dėl teismo nešališkumo.

19. 2018 m. rugsėjį trijų teisėjų atrankos kolegija atsisakė priimti kasacinį skundą.

II. DĖL TEISĖJŲ E. L. IR D. Š. NUSIŠALINIMO NUO KITŲ BYLŲ NAGRINĖJIMO

20. 2016 m. sausį teisėjas E. L. nusišalino iš atrankos kolegijos byloje, kurioje kasacinį skundą pateikė R. Ž. sūnus ir kurioje dalyvavo R. Ž., pareiškęs, kad jis ir R. Ž. kartu mokėsi universitete ir po to palaikė asmeninius ryšius.

21. 2017 m. spalį teisėjas E. L. nusišalino iš atrankos kolegijos byloje, kurioje bendrovė A. G. buvo atsakovė ir pateikė kasacinį skundą, o R. Ž. buvo trečiasis asmuo.

22. 2018 m. vasarį jis nusišalino iš atrankos kolegijos byloje dėl bendrovės A. G. ieškinio pareiškėjai ir R. Ž. sutuoktinei, kuriame iš dalies buvo skundžiami R. Ž. veiksmai, kurių jis ėmėsi, kol laikinai ėjo bendrovės generalinio direktoriaus pareigas.

23. 2018 m. liepą teisėjas E. L. nusišalino iš atrankos kolegijos bendrovei A. G. iškeltoje byloje, kurioje R. Ž. buvo trečiasis asmuo.

24. 2018 m. liepą jis dalyvavo atrankos kolegijoje byloje pagal pareiškėjos skundą bendrovei A. G., kurioje R. Ž., jo sutuoktinė ir sūnus buvo tretieji asmenys. Vyriausybės teigimu, trečiųjų asmenų veiksmai nebuvo tos bylos dalyko dalis.

25. 2018 m. rugsėjį teisėjas D. Š. nusišalino iš atrankos kolegijos bendrovei A. G. iškeltoje byloje, kurioje G. B. (žr. šio sprendimo 9 punktą) buvo trečiasis asmuo, pareiškęs, kad jis ir G. B. kartu mokėsi universitete ir po to palaikė asmeninius ryšius.

BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ

I. CIVILINIO PROCESO KODEKSAS

A. Teisėjų nepriklausomumas ir nešališkumas

26. Pagal Civilinio proceso kodekso 64 straipsnį teisėjas negali dalyvauti nagrinėjant bylą ir turi būti nušalinamas, jei yra tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuotas bylos baigtimi arba yra kitokių aplinkybių, kurios kelia abejonių dėl jo ar jos nešališkumo.

27. 65 straipsnio 1 dalyje išvardyti pagrindai teisėjui nušalinti nuo bylos nagrinėjimo, pavyzdžiui, asmeninis suinteresuotumas bylos baigtimi arba šeimos ryšiai su proceso dalyviais. 66 straipsnyje teigiama, kad teisėjas taip pat privalo nusišalinti nuo bylos arba jam gali būti pareikštas nušalinimas, jeigu yra kitų aplinkybių, kurios kelia abejonių dėl jo nešališkumo.

28. Pagal 68 straipsnio 1 dalį, jeigu yra bet kuri iš minėtų aplinkybių (žr. šio sprendimo 27 punktą), atitinkamas teisėjas turi nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo. Be to, tais pačiais pagrindais nušalinimą gali pareikšti dalyvaujantys byloje asmenys.

B. Kasaciniai skundai

29. Pagal 346 straipsnio 2 dalį byla gali būti nagrinėjama kasacine tvarka, kai yra bent vienas iš šių pagrindų: 1) materialinės ar procesinės teisės normų pažeidimas, turintis esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo

(nutarties) priėmimui; 2) jeigu teismas skundžiamame sprendime (nutartyje) nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos; 3) jeigu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika ginčijamu teisės klausimu yra nevienoda.

30. 350 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasacinio skundo priėmimo klausimą sprendžia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko ar šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko iš trijų teisėjų sudaryta atrankos kolegija. Kasacinis skundas laikomas priimtu, jeigu už jį balsuoja bent vienas iš atrankos kolegijos narių. Kasacinio skundo priėmimo klausimas išsprendžiamas priimant nutartį rašytinio proceso tvarka.

31. 350 straipsnio 4 dalyje teigiama, kad nutartis priimti kasacinį skundą yra galutinė ir neskundžiama.

32. Civilinio proceso kodekse nėra nuostatų dėl šalių teisės būti informuotoms apie jų bylą svarstančios atrankos kolegijos sudėtį ar jų kasacinio skundo nagrinėjimo atrankos kolegijoje datą, arba teisės prašyti nušalinti teisėjus nuo bylos nagrinėjimo toje kolegijoje.

II. KITI TEISĖS AKTAI

33. Teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos Aukščiausiajame Teisme taisyklės (toliau – Taisyklės), patvirtintos 2018 m. birželio 28 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko įsakymu Nr. (1.4)-IT-26 ir vėliau kelis kartus keistos.

34. Pagal Taisyklių 4 taisyklę atrankos kolegija sudaroma vienam mėnesiui. Tuo metu, kai buvo patvirtintos Taisyklės, atrankos kolegijos sudėtis turėjo būti skelbiama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje ne vėliau kaip likus penkioms darbo dienoms iki kito kalendorinio mėnesio pradžios; vėliau šis terminas buvo pakeistas į šešias darbo dienas.

35. Atrankos kolegija yra sudaroma automatizuotu būdu, naudojant specialią programinę įrangą, kuri sukuria teisėjų sąrašą. Pagal Taisyklių 5 taisyklę, jei yra priežasčių, dėl kurių teisėjas negali būti skiriamas į atrankos kolegiją, jis pakeičiamas kitu teisėju iš programinės įrangos sudaryto sąrašo.

36. Teisėjas, paskirtas į atrankos kolegiją, gali būti pakeistas kitu teisėju dėl ligos, nenumatytos komandiruotės ar kitų svarbių priežasčių. Pagal Taisyklių 7 taisyklę sudėties pakeitimas skelbiamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje tą pačią dieną, kai priimamas toks sprendimas.

37. Pagal Taisyklių 9 taisyklę atrankos kolegijos civilinėms byloms pirmininku skiriamas kolegijos teisėjas, turintis didžiausią teisėjo darbo stažą Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

38. Pagal Taisyklių 10 taisyklę išimtinėmis aplinkybėmis gali būti nukrypstama nuo atrankos kolegijos sudarymo taisyklių, jei tai būtina siekiant užtikrinti tolygų teisėjų darbo krūvio pasiskirstymą ar dėl kitų svarbių priežasčių.

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

39. Pareiškėja skundėsi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijos, atsisakiusios priimti pirmuosius du jos kasacinius skundus, nebuvo nepriklausomos ir nešališkos. Ji rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu. Teismas mano, kad šį skundą reikia nagrinėti tik pagal 6 straipsnio 1 dalį, kurios atitinkama dalis išdėstyta taip:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ... klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą ... teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas.“

A. Priimtinumas

1. Šalių teiginiai

(a) Vyriausybė

40. Vyriausybė teigė, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių. Pirmiausia Vyriausybė teigė, kad atrankos kolegijų sudėtis kiekvieną mėnesį buvo skelbiama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje. Nors tuo metu, kai pareiškėja pateikė du pirmuosius kasacinius skundus, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijų sudarymo taisyklės dar nebuvo patvirtintos (žr. šio sprendimo 13, 14 ir 33 punktus), atrankos kolegijų sudėties skelbimo internete praktika jau buvo suformuota. Todėl pareiškėja, kuriai visą procesą atstovavo advokatas, turėjo žinoti, kaip sužinoti atrankos kolegijų sudėtį, ir galėjo prašyti nušalinti teisėjus E. L. ir D. Š.

41. Antra, Vyriausybė teigė, kad pareiškėja neginčijo teisėjo E. L. nepriklausomumo antrajame kasaciniame skunde (žr. šio sprendimo 14 punktą) arba teisėjo D. Š. nepriklausomumo trečiajame kasaciniame skunde (žr. šio sprendimo 15 punktą).

42. Galiausiai pareiškėja nekėlė teisėjų nepriklausomumo klausimo ir savo prašyme atnaujinti procesą (žr. šio sprendimo 17 punktą).

(b) Pareiškėja

43. Pareiškėja teigė, kad nors kiekvienos atrankos kolegijos sudėtis buvo paskelbta internete, šalys nebuvo informuotos apie datą, kada bus svarstomas jų atitinkamų kasacinių skundų priėmimas (žr. šio sprendimo 32 punktą). Be to, dažnai dėl įvairių priežasčių atrankos kolegijos sudėtis per mėnesį pasikeisdavo (žr. šio sprendimo 36 punktą). Taigi ji negalėjo sužinoti atrankos kolegijos, kuri spręs dėl jos skundo priėmimo, sudėties.

44. Be to, ji teigė, kad tariamas teisėjo, dalyvavusio ankstesnėje atrankos kolegijoje, nešališkumo trūkumas nesudarė pagrindo priimti naują kasacinį skundą (žr. šio sprendimo 29 punktą). Ji taip pat teigė sužinojusi apie teisėjo D. Š. šališkumą tik 2018 m. rugsėjį, kai jis atskleidė savo ryšius su G. B. kitame teismo procese (žr. šio sprendimo 25 punktą).

2. Teismo vertinimas

45. Bendrieji pareigos panaudoti vidaus teisinės gynybos priemonės principai buvo apibendrinti *Vučković ir kiti prieš Serbiją* ((preliminarus prieštaravimas) [DK], Nr. 17153/11 ir 29 kiti, §§ 71–77, 2014 m. kovo 25 d.).

46. Vertindamas šios bylos aplinkybes, Teismas pirmiausia pabrėžia savo paties išplėtotą praktiką, pagal kurią paprastai Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais nėra atsižvelgiama į prašymą iš naujo nagrinėti bylą, atnaujinti apeliacinį procesą arba taikyti panašią neeilinę gynybos priemonę (žr. *Nicholas prieš Kiprą*, Nr. 63246/10, § 37, 2018 m. sausio 9 d. ir jame nurodytas bylas). Todėl Teismas atmeta Vyriausybės argumentą, kad pareiškėja turėjo pateikti savo skundus prašyme atnaujinti procesą.

47. Kiti Vyriausybės pateikti argumentai (žr. šio sprendimo 40 ir 41 punktus) iš esmės yra identiški argumentams, kuriuos Teismas išnagrinėjo ir atmetė byloje *Dainelienė prieš Lietuvą* ([komitetas], Nr. 23532/14, § 26–27, 2018 m. spalio 16 d.). Atsižvelgdamas į abiejų bylų panašumus, Teismas nemato pagrindo daryti kitokią išvadą šioje byloje. Visų pirma jis pažymi, kad jam nėra žinoma apie jokiais nacionalinės teisės nuostatas ar jokią galiojančią teismų praktiką, kuri leistų pareiškėjams ar jų advokatams gauti informaciją apie jų kasacinių skundų nagrinėjimo datą ir taip sužinoti konkrečios atrankos kolegijos sudėtį (žr. šio sprendimo 32 punktą). Teismo nuomone, būtų nepagrįsta tikėtis, kad pareiškėja prašys nušalinti teisėją, nežinodama, ar jis iš tikrųjų yra paskirtas spręsti jos kasacinio skundo priėmimo klausimą (panašią situaciją žr. *Aviso Zeta AG prieš Austriją* [komitetas], Nr. 5734/14, § 34, 2018 m. birželio 21 d.).

48. Todėl Teismas atmeta Vyriausybės prieštaravimą, kad nebuvo panaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės.

49. Galiausiai Teismas pažymi, kad peticija nėra akivaizdžiai nepagrįsta ir nepriimtina jokiais kitais Konvencijos 35 straipsnyje išvardytais pagrindais. Todėl ją reikia pripažinti priimtina.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

(a) Pareiškėja

50. Pareiškėja teigė, kad teisėjas E. L., nusišalindamas nuo kelių kitų bylų nagrinėjimo atrankos kolegijose, pripažino savo asmeninius ryšius su R. Ž., anksčiau laikinai ėjusių bendrovės A. G. generalinio direktoriaus pareigas (žr.

šio sprendimo 20–23 punktus). Ji teigė, kad nors R. Ž. nebuvo šalimi jos byloje bendrovei A. G., jis buvo tiesiogiai suinteresuotas bylos baigtimi. Visu pirma byla buvo susijusi su dideliu finansiniu reikalavimu bendrovei (žr. šio sprendimo 7 punktą), o R. Ž., jo sutuoktinė, sūnus, uošvė ir svainė buvo pagrindiniai bendrovės akcininkai. Be to, bendrovės priešieškinyje buvo ginčijamas R. Ž. pasirašyto arbitražinio susitarimo galiojimas (žr. šio sprendimo 5 ir 8 punktus), todėl jo veiksmai buvo bylos dalyko dalis.

51. Pareiškėja papildomai nurodė, kad teisėjas D. Š. pripažino savo asmeninius ryšius su bendrovės A. G. advokatu G. B. kitoje byloje (žr. šio sprendimo 25 punktą). Nagrinėjamoje byloje G. B. atstovavo bendrovei. Be to, savo kasaciniuose skunduose pareiškėja teigė, kad G. B. privačiai susitiko su arbitru, taip įrodydama arbitro šališkumą, ir dėl to turėjo būti panaikintas arbitražo sprendimas (žr. šio sprendimo 11 punktą). Todėl G. B. veiksmai taip pat buvo bylos dalyko dalis.

52. Pareiškėja taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad teisėjas E. L. buvo pirmosios atrankos kolegijos pranešėjas ir pirmininkas, o teisėjas D. Š. buvo antrosios atrankos kolegijos pranešėjas, todėl jie vaidino svarbų vaidmenį sprendžiant dėl jos kasacinių skundų priėmimo.

53. Galiausiai ji teigė, kad trečioji atrankos kolegija negalėjo ištaisyti pirmųjų dviejų kolegijų šališkumo, nes tuo metu, kai ji pateikė trečiąjį kasacinį skundą, terminas jau buvo pasibaigęs ir kolegija nerado jokio pagrindo jį pratęsti.

(b) Vyriausybė

54. Vyriausybė teigė, kad vien tai, jog teisėjas mokėsi viename universitete su kitu asmeniu, nėra pakankamas pagrindas abejoti jo nešališkumu. Lietuva yra maža šalis, todėl daug teisininkų ir teisėjų mokėsi tame pačiame universitete, tačiau tai automatiškai negarantuoja jų asmeninių ryšių buvimo. Be to, teisėjai E. L. ir D. Š. seniai baigė universitetą. Todėl ryšiai tarp E. L. ir R. Ž., taip pat tarp D. Š. ir G. B., yra pernelyg tolimi ir silpni, kad keltų abejonių dėl teisėjų nešališkumo.

55. Vyriausybė nurodė, kad teisėjas E. L. nusišalino tik nuo tų bylų, kuriose R. Ž. veiksmai buvo bylos dalykas arba kuriose R. Ž. arba jo šeimos nariai dalyvavo teismo procese (žr. šio sprendimo 20–24 punktus). Tose bylose R. Ž. buvo tiesiogiai suinteresuotas bylos baigtimi. O pareiškėjos pradėtas procesas buvo nukreiptas prieš bendrovę A. G., kurioje R. Ž. vos kelis mėnesius laikinai ėjo generalinio direktoriaus pareigas; vėliau jis buvo nušalintas iš šių pareigų ir atleistas iš bendrovės. Vienintelis R. Ž. su procesu siejęs ryšys buvo tas, kad jis pasirašė arbitražinį susitarimą (žr. šio sprendimo 5 punktą), kurio pagrįstumas buvo ginčytas bendrovės priešieškinyje (žr. šio sprendimo 8 punktą). Tačiau Lietuvos apeliacinis teismas priešieškinių atmetė, o pareiškėja šios sprendimo dalies neskundė. Todėl arbitražinio susitarimo galiojimo klausimas nebuvo ginčo dalis nei Lietuvos apeliaciniame teisme, nei Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

56. Dėl teisėjo D. Š., Vyriausybė teigė, kad D. Š. nusišalino nuo bylos, kurioje G. B. buvo trečiasis asmuo ir buvo tiesiogiai suinteresuotas bylos baigtimi (žr. šio sprendimo 25 punktą). Priešingai, pareiškėjos iškeltoje byloje bendrovei G. B. buvo bendrovės advokatas ir turėjo byloje tik procesinį interesą. Vyriausybė nurodė, kad nagrinėjant bylą dėl pareiškėjos prašymo atnaujinti bylą teisėjas D. Š. nusišalino ne todėl, kad buvo asmeniškai suinteresuotas bylos baigtimi, o tik todėl, kad jau išnagrinėjo pareiškėjos toje pačioje byloje pateiktą kasacinį skundą (žr. šio sprendimo 18 punktą).

57. Vyriausybė taip pat teigė, kad bet kuriuo atveju pareiškėjos teisę į teisingą bylos nagrinėjimą užtikrino trečioji atrankos kolegija, kurios nepriklausomumo ir nešališkumo pareiškėja neginčijo. Nors trečiasis kasacinis skundas buvo pateiktas pavėluotai, kolegija pasisakė dėl jame pateiktų argumentų (kurie iš esmės buvo tokie patys kaip ir pareiškėjos ankstesniuose kasaciniuose skunduose) ir nustatė, kad jame nekeliama svarbūs teisiniai klausimai (žr. šio sprendimo 16 punktą).

2. Teismo vertinimas

58. Atitinkami bendrieji teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo principai buvo apibendrinti sprendime byloje *Ramos Nunes de Carvalho e Sá prieš Portugaliją* ([DK], Nr. 55391/13 ir 2 kiti, §§ 144–150, 2018 m. lapkričio 6 d., ir jame nurodytose bylose).

59. Teismo vertinimu, šioje byloje nėra pateikta jokių įrodymų, leidžiančių abejoti teisėjų E. L. ir D. Š. nešališkumu subjektyviuoju aspektu. Todėl byla turi būti nagrinėjama iš objektyviojo nešališkumo aspekto perspektyvos (žr. *Morice prieš Prancūziją* [DK], Nr. 29369/10, § 73–78, ECHR 2015). Konkrečiau, Teismas turi išnagrinėti klausimą, ar pareiškėjos nuogastavimai laikytini objektyviai pateisinami šios bylos aplinkybėmis (žr. sprendimą byloje *Dainelienė*, minėta pirmiau, § 42).

60. Teismo nuomone, svarbu yra ne klausimas, ar tai, jog teisėjas mokėsi viename universitete su byloje dalyvaujančiu asmeniu, turėtų automatiškai būti teisėjo nušalinimo pagrindu (žr. Vyriausybės pastabas šio sprendimo 54 punkte). Teismas pabrėžia, kad teisėjai E. L. ir D. Š. patys deklaravo savo asmeninius ryšius su R. Ž. ir G. B., kurie, jų manymu, trukdė nagrinėti tam tikras bylas, kuriose šie asmenys dalyvavo (žr. šio sprendimo 20–23 ir 25 punktus). Taigi teisėjai patys pripažino, kad juos su minėtais asmenimis sieja artimesni nei tiesiog buvusių bendrakursių ryšiai (palyginti priešingai *Steck-Risch ir kiti prieš Lichtenšteiną*, Nr. 63151/00, § 48, 2005 m. gegužės 19 d.).

61. Teismas taip pat pastebi, kad kai kurie procesai, nuo kurių teisėjai E. L. ir D. Š. nusišalino, vyko vos keli mėnesiai iki proceso, kuriame jie sprendė, ar priimti pareiškėjos kasacinius skundus (žr. šio sprendimo 13, 14, 22, 23 ir 25 punktus; palyginti priešingai *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd ir kiti prieš Gruziją*, Nr. 16812/17, § 356 ir 361, 2019 m. liepos 18 d.).

Todėl ryšiai tarp teisėjų ir R. Ž. bei G. B., kurie egzistavo kitų bylų nagrinėjimo metu, taip pat turėjo egzistuoti nagrinėjant pareiškėjos kasacinius skundus.

62. Vyriausybė teigė, kad kitas bylas, nuo kurių abu teisėjai nusišalino, galima atskirti nuo pareiškėjos ir bendrovės A. G. bylos (žr. šio sprendimo 55 ir 56 punktus).

63. Tačiau Teismo neįtikina argumentas, kad nagrinėjamos bylos buvo tokios skirtingos, kad pareiškėjos abejonės dėl teisėjų nešališkumo būtų visiškai nepagrįstos. Teismas pažymi, kad pareiškėjos iškeltoje byloje atsakovas buvo bendrovė A. G., kurioje R. Ž. ir keli jo šeimos nariai turėjo nemažą dalį akcijų (žr. šio sprendimo 6, 15 ir 50 punktus). Atsižvelgiant į didelę pareiškėjos pateikto ieškinio vertę (žr. šio sprendimo 7 punktą), galima pagrįstai manyti, kad jei reikalavimas būtų buvęs patenkintas, bendrovė ir jos pagrindiniai akcininkai būtų patyrę didelių finansinių nuostolių. Nors, pasak Vyriausybės, R. Ž. galiausiai buvo atleistas iš bendrovės A. G. (žr. šio sprendimo 55 punktą), byloje nėra nieko, kas įrodytų, jog jis ar jo šeimos nariai atsisakė savo akcijų bendrovėje.

64. Bendrovė A. G. savo priešieškinyje taip pat teigė, kad arbitražinis susitarimas, kurį R. Ž. pasirašė laikinai eidamas generalinio direktoriaus pareigas, turėjo būti pripažintas niekiniu, nes R. Ž. viršijo savo kompetenciją ir elgėsi nesąžiningai (žr. šio sprendimo 8 punktą). Jei pareiškėjos kasaciniai skundai būtų buvę patenkinti ir arbitražinis sprendimas būtų buvęs panaikintas (žr. šio sprendimo 11 ir 13 punktus), ieškinį ir priešieškinį, įskaitant R. Ž. veiksmus pasirašant arbitražinį susitarimą, būtų reikėję nagrinėti iš naujo ir tai būtų buvęs bylos dalykas.

65. Teismas taip pat pastebi, kad G. B. aktyviai dalyvavo procese kaip bendrovės A. G. advokatas (žr. šio sprendimo 9 punktą). Anksčiau Teismas nustatė, kad teisėjo ir priešingos šalies atstovo ryšiai gali sukelti abejonių dėl to teisėjo nešališkumo (žr., *mutatis mutandis*, *Koulias prieš Kiprą*, Nr. 48781/12, § 64, 2020 m. gegužės 26 d., ir *Ramljak prieš Kroatiją*, Nr. 5856/13, § 37, 2017 m. birželio 27 d.). Be to, nacionaliniame teismo procese pareiškėja taip pat teigė, kad G. B. privačiai susitiko su arbitru, taip pakenkdamas arbitražo proceso nešališkumui (žr. šio sprendimo 11 punktą). Tai reiškia, kad G. B. veiksmai buvo bylos dalyko dalis.

66. Esant nurodytoms aplinkybėms, teismas mano, kad R. Ž. ir G. B. buvo pakankamai įsitraukę į pareiškėjos ir bendrovės A. G. teismo procesą, kad jis turėtų įtakos jų interesams. Atsižvelgdamas į asmeninius šių dviejų asmenų ir teisėjų E. L. ir D. Š. ryšius, kuriuos pripažino patys teisėjai, Teismas sutinka, kad abiejų teisėjų nešališkumas galėjo būti abejotinas (panašią situaciją žr. sprendime *Aviso Zeta AG*, minėta pirmiau, § 50, ir *Škrlj prieš Kroatiją*, Nr. 32953/13, §§ 38–42, 2019 m. liepos 11 d.).

67. Be to, Teismas pastebi, kad teisėjas E. L. buvo pirmosios atrankos kolegijos pranešėjas ir pirmininkas, o teisėjas D. Š. buvo antrosios atrankos kolegijos pranešėjas (žr. šio sprendimo 13 ir 14 punktus). Esant tokioms

aplinkybėms, Teismas mano, kad pareiškėja turėjo pagrindą manyti, jog kiekvienas iš šių teisėjų atliko svarbų vaidmenį priimant sprendimus nepriimti jos kasacinių skundų ir kad dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nešališkumo tikrai galėjo kilti pagrįstų abejonių (žr. sprendimą byloje *Dainelienė*, minėta pirmiau, § 48 ir jame nurodytas bylas).

68. Teismas jau nustatė, kad pareiškėja nebuvo informuota apie konkrečią atrankos kolegijų, kurios spręs jos kasacinių skundų priimtinumą, sudėtį (žr. šio sprendimo 47 punktą). Todėl jos abejonės dėl dviejų minėtų teisėjų negalėjo būti apsvarstytos ir išsklaidytos nacionaliniu lygmeniu (žr. sprendimą byloje *Nicholas*, minėta pirmiau, § 64).

69. Galiausiai Teismas mano, kad trečioji atrankos kolegija, kurios nešališkumo pareiškėja neginčijo, negalėjo ištaisyti pirmųjų dviejų atrankos kolegijų nešališkumo objektyviuoju aspektu trūkumo. Teismas pažymi, kad pareiškėjai pateikus trečiąjį kasacinį skundą įstatymų nustatytas terminas jau buvo pasibaigęs ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nerado svarių priežasčių jį atnaujinti (žr. šio sprendimo 15 ir 16 punktus). Atsižvelgiant į šias aplinkybes, net jei skunde būtų buvę kasacijos pagrindų, nesant svarių priežasčių praleistam terminui atnaujinti, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nebūtų galėjęs šio skundo priimti. Be to, Teismas pabrėžia, kad pareiškėja per įstatymų numatytą trijų mėnesių terminą pateikė du kasacinius skundus ir kad nebuvo galima pagrįstai tikėtis, jog ji toliau teiks kasacinius skundus tame pačiame teisme (žr. sprendimą byloje *Dainelienė*, minėta pirmiau, § 26).

70. Todėl teismas konstatuoja, kad pareiškėjos abejonės dėl teisėjų E. L. ir D. Š. nešališkumo gali būti vertinamos kaip objektyviai pagrįstos ir kad vidaus teisė ir praktika nesuteikė pakankamų procesinių saugiklių šioms abejonėms išsklaidyti.

71. Taigi buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

72. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prirėikus Teismas gali priteisti nukentėjusiai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

73. Pareiškėja reikalavo 10 000 eurų (EUR) neturtinės žalos atlyginimo už nusivylimą ir stresą, patirtą dėl to, kad buvo pažeista jos teisė, kad byla teisingai išnagrinėtų nešališkas teismas.

74. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjos reikalavimas yra pernelyg didelis ir nepagrįstas.

75. Teismas mano, kad pareiškėjos teisių pažeidimas, nustatytas šiame sprendime, turėjo sukelti jai emocinių išgyvenimų ir nepatogumų. Tačiau jis

mano, kad pareiškėjos reikalaujama suma yra per didelė. Vadovaudamasis teisingumo pagrindais Teismas priteisia pareiškėjai 4 000 EUR neturtinei žalai atlyginti, įskaitant bet kokius pareiškėjai taikytinus mokesčius.

B. Bylinėjimosi ir kitos išlaidos

76. Pareiškėja reikalavo 31 705 EUR bylinėjimosi ir kitoms išlaidoms, patirtoms vidaus valdžios institucijose, atlyginti, t. y. žyminiam mokesčiui už apeliacinio skundo dėl arbitražo sprendimo teikimą Lietuvos apeliaciniame teisme ir jos išlaidoms advokatams už apeliacinio skundo dėl arbitražo sprendimo parengimą atstovaujant jai procese Lietuvos apeliaciniame teisme ir rengiant jos pirmąjį kasacinį skundą atlyginti.

77. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjos nurodytos bylinėjimosi ir kitos išlaidos nebuvo patirtos kreipiantis į teismą dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo. Todėl Vyriausybė paprašė Teismo atmesti pareiškėjos reikalavimą.

78. Remiantis Teismo praktika, pareiškėja turi teisę į bylinėjimosi ir kitų išlaidų atlyginimą tik tuo atveju, jei įrodyta, kad jos iš tikrųjų patirtos, būtinos ir yra pagrįsto dydžio. Teismas pastebi, kad šioje byloje jis konstatavo Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą, atsižvelgdamas į tai, kad dvi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijos, atsisakiusios priimti pareiškėjos kasacinius skundus, buvo šališkos. Esant tokioms aplinkybėms, Teismas mano, kad pareiškėjos nurodytos bylinėjimosi ir kitos išlaidos nebuvo susijusios su šioje byloje nustatytu pažeidimu. Todėl jis atmeta šį reikalavimą.

C. Palūkanos

79. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridodant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Paskelbia* peticiją priimtina;
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;
3. *Nusprendžia*
  - (a) kad valstybė atsakovė per tris mėnesius turi sumokėti pareiškėjai 4 000 EUR (keturis tūkstančius eurų) ir bet kokius taikytinus mokesčius neturtinei žalai atlyginti;
  - (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtos

KAMINSKIENĖ PRIEŠ LIETUVĄ SPRENDIMAS

sumos turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;

4. *Atmeta* likusią pareiškėjos reikalavimo dėl teisingo atlyginimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2021 m. sausio 12 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Hasan Bakırcı
Kanclerio pavaduotojas

Aleš Pejchal
Pirmininkas